

ADRODDIAD Y DYFARNIAD

CYFEIRNOD Y TRIBIWNLYS: APW/001/2025-26/CT

ATEBYDD: Y Cyn-gynghorydd Iwan Huws

AWDURDOD PERTHNASOL: Cyngor Sir Gwynedd

1. CYFLWYNIAD

1.1 Cyfarfu Tribiwnlys Achos a gynullwyd gan Lywydd Panel Dyfarnu Cymru (PDC) i ystyried y cyfeiriad wnaed iddo parthed yr Atebydd uchod.

1.2 Dyfarnodd y Tribiwnlys Achos trwy ystyried y dystiolaeth ddogfennol ar yr 17 Rhagfyr 2025, mewn gwrandawriad a gynhaliwyd ar blatfform cynhadledd fideo.

1.3 Derbyniodd PDC gyfeiriad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) mewn llythyr dyddiedig 3 Gorffennaf 2025, parthed cwyn wnaed yn erbyn yr Atebydd.

1.4 Yr honiad oedd iddo fethu cydymffurfio â pharagraff 6(1)(a) Côd Ymddygiad Cyngor Sir Gwynedd sy'n dweud: *“Rhaid i aelodau beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eu swydd neu ar eu hawdurdod.”*

1.5 Yn gryno, yr honiad oedd i'r cyn-gynghorydd dderbyn Rhybudd Amodol am drosedd o *“Dwyll drwy gamddefnyddio swydd”* drwy geisio twyllo ei gyflogwr, trwy gamddefnyddio arian. Honnid felly, ei bod yn rhesymol tynnu'r casgliad fod rhybudd amodol a chamymddygiad yr Aelod wedi dod â'i swydd fel Aelod â'i Gyngor Sir i anfri, oedd yn awgrymu methiant i gydymffurfio â pharagraff 6(1)(a) o'r Côd.

1.6 Ni chwblhaodd yr Atebydd ffurflen ymateb PDC mewn ymateb i'r honiad. Roedd y sypyn dogfennau a baratowyd i'w hystyried yn cynnwys adroddiad a holl ddogfennaeth gefnogol OGCC gasglwyd ac a ddarparwyd yn sgil yr ymchwiliad; gohebiaeth a dderbyniwyd gan yr Atebydd a'r OGCC parthed yr achos. Ystyriwyd y rhain yn fanwl gan y Tribiwnlys Achos wrth drafod yr achos.

1.7 Cyhoeddwyd Cyfarwyddiadau Rhestru gan y Tribiwnlys Achos ar 24 Tachwedd 2025 yn cynnig cyfle pellach i'r partion gyfrannu gwybodaeth bellach ynglŷn â phob cam o'r broses ddyfarnu. Y camau perthnasol oedd dyfarnu ar y ffeithiau, dyfarnu a oedd methiant i gydymffurfio â'r Côd Ymddygiad a phenderfynu ar unrhyw gosb berthnasol. Derbyniwyd sylwadau gan yr Atebydd â'r OGCC mewn ymateb.

2. MATERION RHAGARWEINIOL

2.1 Ni dderbyniwyd unrhyw ymateb gan yr Atebydd i'r cyfeiriad o fewn yr amser dynodedig ond derbyniwyd ebost dyddiedig 4 Medi 2025 ganddo'n cynnig sylwadau arno. Gan nad oedd o fewn y terfynau amser priodol, penderfynodd y Tribiwnlys Achos na allai gael ei dderbyn fel ymateb i'r cyfeiriad ond y byddai'r ebost yn cael ei ganiatáu fel sylwadau'r Ymatebydd i'w hystyried yn y gwrandawriad terfynol.

2.2 Roedd yr ebost yn cynnig eglurhad am fethiant yr Atebydd i ymateb o fewn y terfynau amser ac yn ymddiheuro am yr ymddygiad.

3. ADRODDIAD OGCC.

3.1 Paratowyd adroddiad OGCC yn dilyn cwyn iddi fod yr Atebydd wedi methu cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad. Yr honiad oedd iddo dorri Côd Ymddygiad Cyngor Sir Gwynedd trwy dderbyn Rhybudd Amodol am drosedd o "*Dwyll drwy gamddefnyddio swydd*" drwy geisio twyllo ei gyflogwr, trwy gamddefnyddio arian.

3.2 Dyddiad y drosedd oedd mis Gorffennaf 2023. Derbyniodd yr Atebydd y Rhybudd Amodol ar 19 Rhagfyr 2023. Yr amod oedd fod yr Atebydd yn ysgrifennu llythyr o ymddiheuriad i'w gyflogwr, sef Cyngor Sir Ynys Môn. Roedd yr Atebydd wedi ymddiswyddo o'i gyflogaeth gyda Chyngor Sir Ynys Môn ar 15 Medi 2023. Anfonodd llythyr o esboniad at ei gyflogwr dyddiedig 1 Tachwedd 2023. Casgliad yr adroddiad oedd fod camymddwyn y cyn-Aelod a'r Rhybudd Amodol a dderbyniodd yn faterion difrifol, oedd yn disgyn yn fyr o'r safonau disgwyliedig gan Aelod.

3.3 Nododd yr adroddiad fod yr Atebydd, yn ystod cyfnod yr ymchwiliad, yn dal nifer o swyddi gwahanol o fewn Cyngor Sir Gwynedd, gan gynnwys bod yn aelod o Bwyllgor

Craffu ar Addysg ac Economi a Phwyllgor Pensiynau y Cyngor. Roedd yr OGCC o'r farn y gallai aelod o'r cyhoedd gwestiynu'n rhesymol sut y gallai aelod ddal swyddi o'r fath, ar ôl dangos methiant o ran uniondeb ac ymgais i fod yn anonest tuag at gyllid cyhoeddus, ei hun.

3.4 Casgliad yr adroddiad oedd fod yr Atebydd wedi dangos diffyg mewnwelediad i effaith ei ymddygiad troseddol ar enw da'r Cyngor Perthnasol. Er fod y drosedd wedi digwydd yng nghyflogaeth yr Atebydd gydag awdurdod cyfagos gwahanol, nodai'r adroddiad natur a difrifoldeb y drosedd a arweiniodd at dderbyn rhybudd troseddol am dwyll trwy gamddefnyddio swydd ac y gellid ystyried yn rhesymol fod y rhybudd a'r camymddygiad wedi dod â'i swydd fel aelod a'i Gyngor Sir i anfri. Er na chofnodwyd yr hanes yn y cyfryngau, roedd y digwyddiad mor ddifrifol fel y byddai'r stori wedi dwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd a'r Cyngor petai wedi dod yn hysbys.

3.5 Er i'r Atebydd fynegi ei edifeirwch am y drosedd a'i ymddygiad i OGCC, casgliad yr ymchwiliad a'r adroddiad oedd y gellid ystyried yn rhesymol fod Rhybudd Amodol a chamymddygiad yr Aelod wedi dod â'i swydd fel aelod a'i Gyngor Sir i anfri ac felly'n awgrymu torri paragraff 6(1)(a) o'r Côd Ymddygiad.

4. CANFYDDIAD Y FFEITHIAU

Ffeithiau diamheuol

4.1 Nododd y Tribiwnlys Achos y ffeithiau perthnasol diamheuol canlynol;

4.1.1 Llofnododd yr Atebydd ddatganiad derbyn swydd fel Cynghorydd Sir ac ymrwymiad i gydymffurfio â'r Côd Ymddygiad, ar 10 Mai 2022.

4.1.2 Cwblhaodd yr Atebydd hyfforddiant Côd Ymddygiad ar 10 Mai 2022 a 21 Medi 2022.

4.1.3. Roedd yr Atebydd hefyd yn Aelod o Gyngor Cymuned Y Felinheli, ar ôl cael ei gyfethol yn 2018. Ymddiswyddodd o'i swydd ym mis Medi 2023.

4.1.4 Roedd yr Atebydd wedi bod yn gweithio i Gyngor Sir Ynys Môn fel Uwch Swyddog Morwrol, ers 2011, hyd nes iddo ymddiswyddo ym mis Medi 2023.

4.1.5 Cyfeiriwyd cwmni cynhyrchu at yr Atebydd ar 30 Mehefin 2023, i ofyn am logi pier Biwmares am ddau ddiwrnod. Dywedodd y Cwmni y byddai'n talu ffi "*gyfan gwbl*" i gwmpasu'r holl gostau, gan gynnwys parcio.

4.1.6 Cytunodd yr Atebydd ar ffi o £3,000, gan gynnwys TAW, a dywedodd y byddai hyn yn talu'r holl gostau. Gofynnodd yr Atebydd i'r taliad gael ei wneud drwy drosglwyddiad banc.

4.1.7 Ar 10 Gorffennaf 2023, anfonodd yr Atebydd anfoneb at y Cwmni drwy e-bost am gost y llogi. Atododd dderbyneb angorfa, yn cynnwys dogfen wedi'i hysgrifennu â llaw â manylion ynghylch llogi'r pier a'i fanylion banc personol, fel y lle y dylid gwneud y taliad iddo.

4.1.8 Ar 13 Gorffennaf 2023, anfonodd y Cwmni archeb brynu i gyfeiriad e-bost Cyngor Sir Ynys Môn yr Atebydd.

4.1.9 Ar 24 Gorffennaf 2023, anfonodd yr Atebydd e-bost erlid i'r Cwmni i dalu'r ffi. Roedd yr e-bost hwn eto wedi atodi'r dderbyneb angori gyda'i fanylion banc personol, wedi'u hysgrifennu â llaw, wedi'u cynnwys.

4.1.10 Cafodd y ddau e-bost, dyddiedig 10 Gorffennaf a 24 Gorffennaf 2023, eu dileu gan yr Atebydd o'i flwch ebost.

4.1.11 Ar 26 Gorffennaf 2023, holodd y Cwmni Adran Gyllid y Cyflogwr am yr anfoneb, a gadarnhaodd fod manylion y taliad yn anghywir.

4.1.12 Cynhaliodd y Cyflogwr ymchwiliadau a chanfuwyd bod manylion y cyfrif banc a oedd wedi'u cynnwys yn yr anfoneb yn eiddo i'r Atebydd.

4.1.13 Oherwydd yr anghysondebau, cafodd yr Atebydd ei wahardd o'i gyflogaeth a chyfeiriwyd y mater at yr Heddlu.

4.1.14 Ymddiswyddodd yr Atebydd o'i swydd gyda Chyngor Sir Ynys Môn ar 15 Medi 2023.

4.1.15 Cafodd yr Atebydd ei gyfweld gan yr Heddlu. Cyfaddefodd yr Atebydd ei fod wedi anfon yr anfoneb wedi'i hysgrifennu â llaw yn gofyn am daliad a chytunodd ei fod wedi cyflawni'r ymgais i dwyllo drwy gamddefnyddio ei swydd. Yn ystod y cyfweiliad â Swyddog Ymchwilio'r OGCC, gwnaeth yr Atebydd yr un cyfaddefiad.

4.1.16 Ni chafodd yr Atebydd unrhyw fudd ariannol o'i weithredoedd.

4.1.17 Ar 19 Rhagfyr 2023, rhoddodd yr Heddlu Rybudd Amodol i'r Atebydd am y drosedd o dwyll drwy gamddefnyddio swydd, gyda'r unig amod ei fod yn ysgrifennu llythyr o esboniad at Gyngor Sir Ynys Môn, rhywbeth yr oedd eisoes wedi'i wneud.

Ffeithiau dadleuol

4.2 Nid oedd unrhyw ffeithiau dadleuol i'w dyfarnu gan PDC.

5. SYLWADAU'R ATEBYDD YN Y CYFWELIAD GYDA OGCC

5.1 Cyfaddefodd yr Atebydd yn y cyfweiliad gyda OGCC ei fod wedi cyflawni'r

drosedd ond, yn ei liniariad, dywedodd ei fod yn ceisio mynd i'r afael â phroblem yn ei ffordd ei hun. Honnai fod y cais gan y cwmni wedi gosod pwysau amser arno i gyflawni'r cais. Dywedodd ei fod wedi ymateb ar yr un diwrnod i ddweud y byddai'r swm a gynigiwyd yn talu'r holl gostau a gofynnodd a allai'r Cwmni wneud taliad drwy BACS. Gofynnodd hefyd a allai wneud taliad y ffi ar dderbynneb swyddogol neu, a fyddai angen ei sefydlu fel cyflenwr, oherwydd gallai hyn gymryd peth amser. Esboniodd yr Aelod nad dyma'r broses gywir i'w dilyn gyda'r math hwn o gais. Yn hytrach, yr arfer fyddai codi archeb brynu swyddogol a'i rhoi drwy Adran Gyllid y Cyflogwr, a fyddai wedyn yn darparu anfoneb i'r Cwmni. Dywedodd y byddai'r broses hon wedi cymryd peth amser ac, oherwydd ei fod yn bwriadu bod o gymorth, wrth gyflymu'r broses i'r Cwmni, nad oedd wedi dilyn y broses gywir. Dywedodd ei fod bellach yn gwybod bod hynny'n gamgymeriad.

5.2 Esboniodd yr Aelod mai'r ffioedd y gellid eu codi fyddai £900 am ddiwrnod llawn (gan gynnwys TAW), felly byddai llogi 2 ddiwrnod yn £1,800. Pan ofynnwyd iddo a oedd y £1,200 sy'n weddill i dalu cost parcio, dywedodd yr Aelod:

"dwi'm yn siŵr be' di, be' 'di charges Cyngor Tref Biwmares, be maen nhw yn chargo am ddefnyddio yr ardal yna. Fy mwriad i oedd talu y gyfraniad yna i Gyngor Tref Biwmares ar ôl, ar ôl y penwythnos, 'chos oedd popeth yn cyflymu."

Dywedodd yr Aelod ei fod wedi derbyn galwad yn ddiweddarach gan y Cwmni, a oedd yn anhapus nad oedd Cyngor y Dref wedi cael ei ymgynghori ynghylch y parcio cyn iddo gyrraedd. Dywedodd, ar ôl clywed am anfodlonrwydd y Cwmni, ei fod wedi penderfynu y byddai'n talu hanner y ffi i Gyngor y Dref, i dalu costau parcio. I wneud hynny, penderfynodd anfon y dderbynneb angorfa gyda'i fanylion banc ei hun, gyda'r bwriad o gadw hanner yr arian a dalwyd iddo'i hun a thalu'r hanner arall i Gyngor y Dref.

5.3 Dywedodd ei fod wedi cyfaddef i'r Heddlu mai *"ymgais i dwyllo mewn swydd gyhoeddus"* oedd hyn a'i fod wedi defnyddio hen lyfr derbynebaw i hwyluso hyn. Cyfaddefodd ei fod wedi anfon anfoneb wedi'i hysgrifennu â llaw at y Cwmni, gyda manylion ei fanc personol, ac nad oedd wedi cyflwyno [yr archeb brynu] i'r Adran Gyllid tan 26 Gorffennaf. Cyfaddefodd yr Aelod ei fod wedi dileu'r negeseuon e-bost o 10 Gorffennaf a 24 Gorffennaf. Cadarnhaodd hefyd, er gwaethaf derbyn archeb brynu gan y Cwmni (a fyddai wedi bod y broses gywir i'w dilyn) ar 13 Gorffennaf, iddo anfon yr e-bost pellach ar 24 Gorffennaf, at y Cwmni, i erlid y taliad i'w gyfrif banc ei hun.

5.4 Pan ofynnwyd iddo esbonio pam ei fod wedi dileu'r negeseuon e-bost, dywedodd yr Aelod:

“...fuesh i’n dechrau panicio wedyn yn sylweddoli be o’n i ‘di wneud ym ac mi gymerodd bod y cwmni wedi ffonio’r adran cyllid, wedyn a’r adran cyllid wedi ffonio y swyddog sydd yn delio efo’r math yma o bethau yn yr adran wedyn mi wnaeth hi ffonio fi yn gofyn am be oedd, be, sut o’n i wedi sortio hyn allan, a wedyn nesh i banicio a nesh i deletio’r e-bost oedd yn cynnwys yr anfoneb i’r cwmni.”

5.5 Yn ystod y cyfweiliad, dywedodd yr Aelod, mewn ffordd a allai ymddangos fel gellwair, y dylai fod wedi taflu ei liniadur i’r Menai [culfor sy’n gwahanu Ynys Môn oddi wrth Wynedd], gan na fyddai ei Gyflogwr wedi gallu adfer y negeseuon e-bost a ddilewyd wedyn.

5.6 Ni allai’r Aelod gofio pryd yn gyntaf y cododd y Cyflogwr bryderon gydag ef, ond cofiai fod sgwrs ffôn wedi bod gyda chydweithiwr, pan ddywedodd:

“nesh i yrru hwnna [yr archeb brynu - yr oedd y Cwmni wedi’i anfon at yr Aelod ar 13 Gorffennaf], wedyn i’r swyddog perthnasol yn dweud hwn ydy’r un i ddefnyddio, [yn gofyn i’r Adran Gyllid a’r Cwmni] anwybyddwch yr, ym, y llall, felly de [yr anfoneb wedi’i hysgrifennu â llaw anfonodd at y Cwmni ar 10 Gorffennaf, a’i erlid ar 24 Gorffennaf].”

5.7 Dywedodd nad oedd yn ymwybodol y byddai derbyn rhybudd am dwyll drwy gamddefnyddio swydd, yn gyfaddefiad o euogrwydd. Fodd bynnag, derbyniodd ei fod yn euog o’r drosedd. Dywedodd ei fod wedi derbyn y rhybudd a dewis ymddiswyddo oherwydd, ar y pryd, nad oedd am fynd trwy ymchwiliad mewnol. Derbyniodd ei fod wedi gwneud camgymeriad difrifol a dywedodd ei fod am symud ymlaen o’r digwyddiad. Dywedodd ei fod yn credu, drwy ymddiswyddo pan wnaeth, ei fod wedi gwneud y peth mwyaf anrhydeddus. Dywedodd fod y cywilydd o wynebu ei gydweithwyr, a’r euogrwydd dros yr hyn a wnaeth, wedi ei arwain i gydweithredu â’r Heddlu.

5.8 Cadarnhaodd na chafodd ei arestio gan yr Heddlu, ac na chafodd unrhyw fudd ariannol o’i weithredoedd. Dywedodd nad oedd ganddo unrhyw resymau ariannol dros gyflawni’r twyll ac nad oedd wedi gwneud unrhyw beth tebyg o’r blaen. Cyfeiriodd at broblemau’n ei fywyd personol ond ni allai roi rheswm penodol pam y gweithredodd felly, heblaw ei fod, yn ei ymgais i geisio datrys y broblem o geisio cadw Cyngor Tref Biwmares yn fodlon a helpu’r Cwmni Ffilmio, wedi cyflawni ymgais i dwyllo.

5.9 Dywedodd yr Atebydd, o ganlyniad i’r mater hwn, ei fod wedi ceisio cymorth meddygol ar gyfer straen ac wedi teimlo’n bryderus ynghylch y potensial i fanylion amdano gael eu datgelu a’r cyhoeddusrwydd drwg y gallai ei ddenu. Dywedodd ei fod wedi bod yn agos at gael cyfle i ymuno â Chabinet y Cyngor Sir, ond penderfynodd beidio â gwneud hynny, o ystyried y sefyllfa.

5.10 Dywedodd ei fod wedi ystyried ymddiswyddo o'r Cyngor Sir, ac efallai y byddai'n gwneud hynny yn y dyfodol, yn dibynnu ar benderfyniad OGCC. Nid oedd am fynd trwy wrandawriad Pwyllgor Safonau na mynd gerbron Panel Dyfarnu Cymru.

5.11 Mynegodd yr Atebydd ei edifeirwch am ei weithredoedd ac ni allai eu hesbonio. Dywedodd, pe bai wedi gallu ailadrodd y digwyddiadau, y byddai wedi mynd trwy'r broses arferol o gyflwyno'r archeb brynu swyddogol heb geisio helpu. Dywedodd ei fod wedi bod yn edrych ymlaen at ddatblygu ei yrfa wleidyddol a'i fod yn gobeithio y gall wneud hynny o hyd. Roedd yn difaru'r digwyddiad cyfan, a'r effaith y mae wedi'i chael arno. Dywedodd ei fod wedi cydweithredu'n llawn â'r Cyflogwr a'r Heddlu ac nad oedd am achosi mwy o gywilydd i unrhyw un arall. Dywedodd yn y cyfweliad:

“Ie, yn amlwg dwi ‘di bod dan dipyn o straen, yn poeni bob dydd bod yna rywbeth am ddod allan yn gyhoeddus a finna yn gynghorydd sir ‘lly, ym does na ddim, does na ddim byd wedi dod allan hyd y gwyddwn i, dach chi’n gwybod, hynny, dydy o ddim yn gyhoeddus yn fy mhentre, dydy o ddim yn embaras i mi yn fy ward, ym ond mae’n amlwg dwi’n ymwybodol bod yna un neu ddau o bobl yn amlwg yn Ynys Môn oedd yn gydweithiwr ac yn ffrindia efo fi a wedyn trosglwyddo i Gyngor Sir Gwynedd mae’r arweinydd, mae ... y Swyddog Monitro, mae ei Ddirprwy o sydd wedi gwneud yr ymchwiliad yn ymwybodol.”

5.12 Dywedodd ei fod yn deall paragraff (6)(1)(a) y Côd a bod safonau uchel yn ofynol gan rywun sy'n dal swydd gyhoeddus. Dywedodd ei fod am bwysleisio, er ei fod yn Gynghorydd Sir Gwynedd ar y pryd, ei fod yn cael ei gyflogi gan Gyngor Sir Ynys Môn fel Swyddog ac yn gweithredu yn y swyddogaeth honno ar y pryd. Dywedodd ei fod yn teimlo y gallai ei ymddygiad fod wedi dwyn anfri ar Gyngor Sir Ynys Môn, ac ar ei swydd fel cynghorydd.

5.13 Dywedodd yr Atebydd ei fod yn mwynhau bod yn Gynghorydd Sir ac yn teimlo bod y digwyddiad hwn yn ei atal. Roedd yn gobeithio na fyddai pethau'n mynd mor bell fel bod angen iddo ymddiswyddo.

5.14 Dywedodd yr Atebydd nad oedd wedi ystyried cyfeirio ei hun at Swyddfa OGCC ond ei fod yn derbyn y dylai fod wedi gwneud hynny, mae'n debyg. Dywedodd, fodd bynnag, ei fod wedi adrodd y digwyddiad i Arweinydd y Cyngor ar y pryd.

Sylwadau'r Atebydd yn yr ebost 4 Medi 2025

5.15 Yn ei ebost i PDC dyddiedig 4 Medi 2025, dywedodd yr Atebydd ei fod yn

derbyn casgliadau'r OGCC ac yn diolch am yr ymchwiliad trylwyr. Roedd yn cadarnhau iddo fod yn Gadeirydd Cyngor Cymuned y Felinheli tan Medi 2022. Gofynnodd am ddealltwriaeth a thrugaredd PDC “...o ystyried cyd-destun penodol ei amgylchiadu personol ar adeg y drosedd..” ynghyd â'r effaith gaiff ei wahardd o'i waith ar y gwaith achos gyda'i etholwyr. Yr oedd yn ymddiheuro'n llaes am ei ymddygiad.

5.16 Anfonodd yr Atebydd ebost pellach dyddiedig 13 Hydref 2025 yn cywiro'r cyfeiriad at y dyddiad “2022” yn ei ebost blaenorol i “2023” ac yn cadarnhau ei fod bellach wedi ymddiswyddo fel Cyngorydd Sir ac yn dweud fod y cyfryngau yng Nghymru wedi rhedeg stori negyddol iawn amdano ar y dydd Gwener blaenorol ac fod ei enw da bellach wedi'i bardduo.

6. SYLWADAU'R OGCC

6.1 Nododd yr OGCC yn ei sylwadau pellach fod yr Atebydd wedi dal nifer o swyddi gwahanol yn y Cyngor Perthnasol, gan gynnwys bod yn aelod o Bwyllgor Craffu ar Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Pensiynau. Yr oedd o'r farn y gallai aelod o'r cyhoedd gwestiynu'n rhesymol sut y gallai aelod ddal swyddi o'r fath, ar ôl dangos methiant o ran uniondeb ac ymgais i fod yn anonest tuag at gyllid cyhoeddus, ei hun.

6.2 Er gwaethaf ei edifeirwch, nododd yr OGCC fod yr Atebydd wedi dangos diffyg mewnwelediad i effaith ei ymddygiad troseddol ar enw da'r Cyngor Perthnasol. Mae canllawiau'r OGCC yn nodi, ei bod yn ystyried ymddygiad aelod o safbwynt aelod rhesymol o'r cyhoedd. Er bod yr ymddygiad wedi digwydd yng nghyflogaeth yr Atebydd gydag awdurdod cyfagos gwahanol, nododd natur a difrifoldeb y drosedd, a arweiniodd at rybudd troseddol am dwyll trwy gamddefnyddio swydd. Yr oedd o'r farn y gellid ystyried yn rhesymol fod Rhybudd Amodol a chamymddygiad yr Atebydd wedi dod â'i swydd fel aelod a'i Gyngor Perthnasol i anfri ac felly mae'n awgrymu torri paragraff 6(1)(a) o'r Côt Ymddygiad.

7. TRAFODAETHAU'R TRIBIWNLYS ACHOS

7.1 Nododd y Tribiwnlys Achos y ffeithiau canlynol:

7.1.1 Hysbyswyd yr Atebydd o ymchwiliad OGCC ar 24 Mai 2024.

7.1.2 Yn sgil yr ymchwiliad, derbyniodd y Swyddog Ymchwilio ddogfennau gan y Cyngor Perthnasol a chan yr Heddlu.

7.1.3 Yn ystod yr ymchwiliad, gwirfoddolodd yr Atebydd i gael ei gyfweld gan y Swyddog Ymchwilio ac yr oedd trawsgrifiad o'r cyfweiliad hwnnw yn y sypyn tystiolaeth oedd gerbron y Tribiwnlys Achos.

7.1.4 Yn dilyn y cyfweiliad darparodd yr Atebydd chwaneg o dystiolaeth ar gyfer y Swyddog Ymchwilio, oedd hefyd o fewn y sypyn dogfennau gerbron y Tribiwnlys Achos.

7.2 Nododd y Tribiwnlys Achos hefyd y digwyddiadau canlynol:

7.2.1 Gwaharddwyd yr Atebydd o'i swydd gan Gyngor Sir Ynys Môn drwy lythyr a dderbyniwyd gan yr Atebydd tua'r 6 Awst 2023.

7.2.2 Ar 14 Medi, ysgrifennodd yr heddlu at yr Atebydd yn ei wahodd am gyfweiliad gwirfoddol yn ymwneud â'r drosedd o *"dwyll drwy gamddefnyddio swydd"*.

7.2.3 Ar 15 Medi 2023, ymddiswyddodd yr Atebydd o'i swydd gyda Chyngor Sir Ynys Môn.

7.2.5 Ar 4 Hydref 2023, mynychodd yr Atebydd gyfweiliad gwirfoddol gyda'r heddlu lle bu iddo gyfaddef yn llwyr i'r drosedd o geisio twyllo drwy gamddefnyddio'i swydd ond nad oedd wedi derbyn unrhyw daliad yn deillio o'r drosedd.

7.2.6 Ar 19 Rhagfyr 2023, rhoddodd yr heddlu Rybudd Amodol i'r Atebydd am y drosedd, ar yr amod ei fod i ysgrifennu llythyr o esboniad i'w gyflogwr. Cofnodwyd y rhybudd a'r drosedd dyddiedig 3 Gorffennaf 2023 fel a ganlyn gan yr heddlu:

"Dwyll drwy gamddefnyddio swydd, sef Uwch Swyddog Morwrol, lle'r oedd disgwyl i chi ddiogelu, neu beidio â gweithredu yn erbyn, buddiannau ariannol Cyngor Ynys Môn, gwnaethoch gamddefnyddio'r swydd honno'n anonest gan fwriadu felly achosi colled o £2,500 o ffioedd Angorfa gan gwmni ffilm, yn groes i adrannau 1 a 4 o Ddeddf Twyll 2006."

7.2.7 Roedd yr Atebydd eisoes wedi ysgrifennu at ei gyflogwr lythyr dyddiedig 1 Tachwedd 2023 yn ymddiheuro am ei ymddygiad. Roedd wedi paratoi'r llythyr yn dilyn y cyfweiliad gan yr heddlu ac yr oedd yr heddlu wedi gweld drafft ohono ar 19 Hydref 2023, cyn iddo gael ei anfon i'r cyflogwr.

7.2.8 Roedd yr Atebydd, yn ystod cyfnod yr ymchwiliad gan yr OGCC yn dal nifer o swyddi gwahanol yn y Cyngor Perthnasol, gan gynnwys bod yn aelod o Bwyllgor Craffu ar Addysg ac Economi a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Sir Gwynedd.

7.2.9 Ni hysbysodd yr Atebydd y Swyddog Monitro ynglŷn â'i Rybudd Amodol. Hysbyswyd y Swyddog Monitro ar 26 Ionawr 2024 gan Arweinydd Grŵp Plaid Cymru.

7.2.10 Ar 9 Chwefror 2024, cysylltodd y Swyddog Monitro'n uniongyrchol gyda'r

Atebydd trwy ebost i geisio cadarnhad ffurfiol o'r ffeithiau.

7.2.11 Ni chafwyd y cadarnhad hwnnw nes i'r Atebydd ebostio ar 22 Chwefror 2024 gyda'r manylion. Yn yr ebost hwnnw, cadarnhaodd yr Atebydd ei fod wedi ymddiswyddo o'i swydd ar 15 Medi 2023 ond ei fod ar fin ymddeol o Gyngor Sir Ynys Môn bryd hynny, sut bynnag.

7.2.12 Nid oedd yr Atebydd wedi ystyried cyfeirio ei hun at OGCC.

7.2.13 Cadarnhaodd y Swyddog Monitro i'r Atebydd iddo gyfeirio'r mater at OGCC ar 29 Chwefror 2024.

7.2.14 Ar 24 Mai 2024, cadarnhaodd OGCC ei bod wedi penderfynu ymchwilio i'r gŵyn.

7.2.15 Ar 13 Ionawr 2025, cafodd yr Atebydd ei gyfweld gan Swyddog Ymchwilio OGCC.

7.2.16 Ar 3 Gorffennaf 2025, cyfeiriodd OGCC gwyn wnaed yn erbyn yr Atebydd i PDC. Yr honiad oedd iddo fethu cydymffurfio â pharagraff 6(1)(a) Côt Ymddygiad Cyngor Sir Gwynedd sy'n dweud: 6.—(1)*Rhaid i chi — (a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;*"

7.2.17 Ar 30 Gorffennaf 2025, anfonodd PDC gopi o'r cyfeiriad at yr Atebydd gan wahodd ei ymateb i'r cyfeiriad o fewn 21 diwrnod.

7.2.18 Cyflwynodd yr Atebydd ei ymddiswyddiad fel aelod o Gyngor Sir Gwynedd trwy ebost dyddiedig 18 Medi 2025.

8. CANFYDDIADAU'R TRIBIWNLYS ACHOS

8.1 Mae hwn yn achos cymharol anghyffredin gan nad oes unrhyw ffeithiau dadleuol a dim ond un digwyddiad dan ystyriaeth: sef ymddygiad yr Atebydd ym mis Mehefin a Gorffennaf 2023 yng nghyd-destun ei swydd fel Uwch Swyddog Morwrol yn gyflogedig gan Gyngor Sir Ynys Môn.

8.2 Wrth ystyried yr ymddygiad mae'r Tribiwnlys Achos wedi dwyn i gof y darpariaethau perthnasol yn y cyd-destun hwn.

8.3 Mae'n ofynnol dan Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, fod cynghorau lleol yn mabwysiadu Côt Ymddygiad ar gyfer aelodau sy'n ymgorffori darpariaethau Côt Enghreifftiol sydd wedi'u cynnwys mewn gorchymyn a wnaed gan Weinidogion Cymru.

8.4 Mae'n ofynol i aelodau cynghorau lofnodi ymrwymiad y byddant, wrth gyflawni eu swyddogaethau'n cydymffurfio â chôt ymddygiad y Cyngor. Rhoddodd yr Atebydd ymrwymiad felly ar 10 Mai 2022. Mynychodd yr aelod ddau gwrs hyfforddiant ar y Côt Ymddygiad ar 10 Mai a 21 Medi 2022.

8.5 Mae'r Côt Ymddygiad yn ymgorffori darpariaethau gorfodol o Gôt ymddygiad Enghreifftiol Cymru sy'n gyson â'r deg egwyddor ymddygiad sy'n deillio o Egwyddorion Nolan ar gyfer Bywyd Cyhoeddus.

8.6 Mae Rhan II o'r Côt yn nodi bod rhaid i aelodau gydymffurfio â'r côd mewn perthynas ag ymddygiad a nodwyd ym mharagraffau 6(1)(a) a 7, bob amser ac mewn unrhyw gapasiti.

8.7 Y ddarpariaeth berthnasol o'r côd yn yr achos hwn yw paragraff 6(1)(a):

"6.—(1) Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

8.8 Fel rheol byddai'r Tribiwnlys Achos hefyd yn ystyried Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol a'r hawl i fynegi barn, ond ni chyfyd unrhyw gwestiwn ynglŷn â'r hawl honno yn yr achos hwn.

Canllawiau'r OGCC

8.9 Mae OGCC wedi cyhoeddi canllawiau ar gyfer cynghorwyr ac ynddynt mae'n dweud:

"2.33 Bydd ymddygiad anonest a thwyll yn dwyn anfri ar eich Cyngor, yn ogystal ag ymddygiad sy'n arwain at gollfarn droseddol, yn enwedig os yw'n cynnwys ymddygiad anonest, bygythiol neu dreisgar, hyd yn oed os yw'r ymddygiad yn digwydd yn eich bywyd preifat."

8.10 Yn yr achos hwn, ar y sail fod yr Atebydd wedi cyfaddef i drosedd o anonestrwydd a thwyll ac nad oedd yn anghytuno a chasgliadau'r OGCC na chwaith yn anghytuno â'r ffeithiau a gyflwynwyd gan yr OGCC, casglodd y Tribiwnlys Achos yn unfryd fod ymddygiad yr Atebydd wedi torri paragraff 6(1)(a) o'r Côt.

8.11 Er fod y drosedd wedi digwydd yng nghyd-destun ei swydd fel Uwch Swyddog Morwrol o Gyngor Sir Ynys Môn, yr oedd ar y pryd yn aelod o'r Cyngor Perthnasol ac yn dal swyddi cyfrifol iawn o fewn y Cyngor hwnnw. Yr oedd y ffaith iddo dorri'r gyfraith a cheisio twyllo ei gyflogwr – oedd yn awdurdod cyhoeddus a cheisio dwyn arian fyddai'n ddyledus i gyngor tref Biwmares ac i Gyngor Sir Ynys Môn ei hun, yn golygu fod y drosedd yn dangos diffyg parch tuag at y cyhoedd ar sawl lefel.

8.12 Digwyddodd yr ymgais i dwyllo dros nifer o ddyddiau ac ymddengys fod elfen o ragfwriad yn y paratoi. Er mai eglurhad yr Atebydd oedd ei fod yn gorfod gwneud penderfyniad dan bwysau amser ac yn ceisio sicrhau budd i'r Cyngor Tref ac i'r cwmni ffilmio, roedd wedi holi'r cwmni a allent dalu'r ffi trwy BACS ar y 30 Mehefin. Ar ddydd Llun 10 Gorffennaf, anfonodd dderbynnwedd wedi'i hysgrifennu â llaw, yn cynnwys ei fanylion banc ei hun, i'r cwmni am y swm o £3000. Roedd y dudalen lle'r ysgrifennodd ei fanylion banc ei hun wedi'i thorri o ganol llyfr Anfonebau Angori Cyngor Sir Ynys Môn a'r tudalennau carbon cysylltiedig hefyd wedi'u torri allan, fel na fyddai posibl gweld fod y dudalen ar goll oni bai fod rhywun yn sylwi fod y rhifau'n anghyson. Ar 24 Gorffennaf, ebostiodd yr Atebydd y cwmni yn hawlio'r taliad ac yn atodi copi arall o'r anfoneb. Cafodd yr ebyst eu dileu o gyfrif yr Atebydd a bu'n rhaid i'r adran TG eu hadfer o'r system wedi iddo gael ei wahardd o'i waith. Dim ond wedi i'r cwmni wneud ymholiadau ynglŷn â chywirdeb yr anfoneb ysgrifennwyd â llaw, y bu i'r Atebydd anfon yr archeb brynu i'r swyddog ariannol yng Nghyngor Sir Ynys Môn.

8.13 Daethom i'r casgliad nad rhyw foment wan o ymddwyn yn wallgof oedd hon, ond cyfres o ddigwyddiadau lle'r oedd elfen o gynllunio a rhagfwriad, yn cynnwys sicrhau y gallai'r cwmni dalu trwy BACS; sicrhau nad oedd yn amlwg fod y dudalen anfoneb ar goll o'r llyfr a dileu'r ebyst o'i system ei hun. Bu'r ymgais yn weithredol am gyfnod o tua tair wythnos ac yn ystod y cyfnod hwnnw, byddai digon o gyfleon i'r Atebydd fod wedi tyngu'n ôl a threfnu i'r taliad gael ei wneud yn briodol i i Gyngor Sir Ynys Môn.

8.14 Roedd hon yn ymgais ddifrifol o geisio twyllo, yn rhinwedd ei swydd o fewn corff cyhoeddus, yn drosedd ac felly'n dwyn anfri ar yr Atebydd ei hun. Er iddo geisio cadw'r drosedd a'r Rhybudd Amodol yn gyfrinachol, mae difrifoldeb y drosedd yn golygu, er mai yn ei gapasiti personol fel swyddog y digwyddodd, ei bod yn dwyn anfri pellach arno fel aelod ac ar y Cyngor Perthnasol.

8.15 Nodasom gyda diddordeb mai dim ond ar 16 Hydref 2025 yr honnodd yr Atebydd i'w enw da gael ei bardduo. Roedd nifer o fewn Cyngor Sir Ynys Môn yn gwybod am ei drosedd, ynghyd â Heddlu Gogledd Cymru a rhai yng Nghyngor Gwynedd. Ei brif ddiddordeb yn y broses hon oedd cyfaddef y drosedd a symud ymlaen. Fe ddywedodd hynny'n y cyfweiliad gyda OGCC ac mae wedi gwneud cymaint ag a allai i sicrhau nad oedd y drosedd yn dod i'r amlwg. Roedd ei sylwadau yn y cyfweiliad gyda'r OGCC y

dylai fod wedi taflu'i liniadur i'r Fenai, hyd yn oed os mai joc oedd y bwriad, yn anaddas ac yn dangos diffyg dealltwriaeth o ddifrifoldeb y sefyllfa. Mae'n awgrymu mai ceisio celu'r drosedd a symud ymlaen fel petai hi heb ddigwydd oedd y nod. Roedd ei sylw yng nghyfweliad yr OGCC, yn canmol y ffaith nad oedd y stori wedi torri'n gyhoeddus yn ei ardal, gan y byddai hynny'n achosi "*embaras*" iddo'n adlewyrchu eto, ddiffyg dealltwriaeth o ddifrifoldeb y drosedd gyflawnodd.

8.16 Mae'n drawiadol na fu i'r Atebydd ymddiswyddo fel aelod o Gyngor Gwynedd tan fis Medi 2025, pan oedd yr achos dan ystyriaeth gan y Tribiwnlys Achos ac iddo sôn yn ystod ei gyfweliad gyda OGCC mai ei fwriad oedd ymddeol o'i waith yng Nghyngor Sir Ynys Môn beth bynnag, er mwyn canolbwyntio ar yrfa wleidyddol. Mae'n amlwg ei fod wedi bwriadu parhau'n aelod o'r Cyngor Sir, er gwaethaf ei ymddygiad ac i bob golwg, heb gydnabod difrifoldeb y drosedd, ond ceisio'i chuddio rhag ei etholwyr. Er ei fod yn ymddiheuro ac yn gofyn am drugaredd, ei brif amcan oedd cadw'r cyfan yn ddistaw a sicrhau na fyddai'i enw da na'i yrfa wleidyddol yn cael eu heffeithio gan ei ymddygiad. Awgryma hynny nad yw'r Atebydd ag unrhyw wir fewnwelediad i ddifrifoldeb ei ymddygiad, na chwaith edifeirwch am yr hyn a wnaeth ond yn hytrach, ei fod yn gresynu iddo gael ei ddal a chydabod ei drosedd. Yn bennaf, nid yw ei ymddygiad yn adlewyrchu fod ganddo ddealltwriaeth lawn o'r disgwyliadau uchel o ymddygiad da osodir ar ddeiliad swyddi cyhoeddus.

8.17 Er ei fod yn honni nad oedd yn gwerthfawrogi y byddai derbyn Rhybudd Amodol yn golygu ei fod yn cydnabod y drosedd, mae'r papurau a ddarperir gan yr heddlu mewn achosion o'r fath ac yn yr achos hwn yn benodol, gan i'r Tribiwnlys Achos dderbyn copiau'n y dystiolaeth, yn cadarnhau i'r troseddwr union statws cyfaddefiad a chanlyniad derbyn Rhybudd Amodol. Mae'n amlwg hefyd o'r dogfennau fod gan yr Atebydd gynrychiolydd cyfreithiol ar y pryd ac fe fyddai'r cynrychiolydd hwnnw wedi egluro'r oblygiadau iddo. Ni allwn felly, dderbyn nad oedd yr Atebydd yn gwerthfawrogi'r hyn yr oedd yn wneud trwy cyfaddef i'r drosedd gyda'r heddlu.

8.18 Mae Egwyddorion Nolan, fel y'i hymestynnwyd yn yr egwyddorion sy'n llywodraethu ymddygiad aelodau etholedig yng Nghymru'n sail i'r Côt Ymddygiad ac yn tanlinellu pwysigrwydd uniondeb a phriodoldeb, y dyletswydd i gynnal y gyfraith ac arwain trwy esiampl i hybu hyder y cyhoedd yn eu swydd a'u hawdurdod. Mae'r Tribiwnlys Achos o'r farn i'r Atebydd fethu â chynnal yr egwyddorion hyn.

8.19 I gloi felly, penderfynodd y Tribiwnlys Achos y gellid yn rhesymol gasglu fod yr ymddygiad y cyfaddefodd yr Atebydd iddo yn ddigon difrifol i ddwyn ei swydd a'i awdurdod i anfri. Roedd wedi cyfaddef i drosedd ddifrifol lle ceisiodd ddefnyddio'i swydd yn gweithio i awdurdod cyhoeddus i ddwyn arian oedd yn ddyledus i'r awdurdod hwnnw a Chyngor Tref Biwmares er ei les ei hun, ac wedi derbyn Rhybudd Amodol gan yr Heddlu ynglŷn â'r drosedd honno.

9. CANFYDDIADAU YNGLŶN Â'R GOSB

9.1 Rhoddodd y Cyfarwyddiadau Rhestru gyfle i'r partïon wneud sylwadau pellach ynglŷn â'r gosb berthnasol petai'r Tribiwnlys Achos yn penderfynu fod torri'r Côt wedi digwydd ac fod angen ystyried gweithredu angenrheidiol.

9.2 Cynigiodd yr OGCC y sylwadau mewn ymateb i'r cais am sylwadau pellach, yn dilyn cyhoeddi'r cyfarwyddiadau rhestru. Wrth gyfeirio at y gweithredu angenrheidiol petai'r Tribiwnlys Achos yn penderfynu fod yr Atebydd wedi torri'r Côt Ymddygiad, gosododd restr o'r ffactorau perthnasol i'w hystyried, gan atgoffa'r Tribiwnlys mai pwrpas y fframwaith safonau moesegol yw hyrwyddo safonau uchel ymhlith aelodau cyngorau yng Nghymru a chynnal hyder y cyhoedd mewn democratiaeth leol.

9.3 Cydnabu'r OGCC mai mater i'r Tribiwnlys Achos yw natur unrhyw gosb, ar ôl ystyried ffeithiau'r achos a difrifoldeb torri'r côd, ond er mwyn cynnig cymorth drwy'i sylwadau, gosododd restr o ffactorau lliniarol a ffactorau gwaethybol oedd wedi'u nodi yn ystod yr ymchwiliad a'r adroddiad. Casgliad OGCC oedd “...*bod natur y toriad yn ddifrifol, a byddai sancsiwn yn deg, yn gymesur ac er budd y cyhoedd i gynnal hyder mewn democratiaeth leol.*”

9.4 Gofynnodd yr Atebydd am ddealltwriaeth a thrugaredd y Tribiwnlys Achos gan ystyried ei amgylchiadau personol ar adeg y drosedd ynghyd â'r effaith gawsai ei wahardd ar ei waith achos dros ei etholwyr.

10. CANFYDDIADAU'R TRIBIWNLYS ACHOS AR Y GOSB

10.1 Penderfynodd y Tribiwnlys Achos fel a ganlyn ynglŷn â'r gosb briodol:

10.1.1 Ystyriodd y Tribiwnlys Achos yr holl ddogfennau, y ffeithiau a'r sylwadau a dderbyniwyd yn yr achos. Nodwyd fod yr Atebydd wedi ceisio cyfeirio at ei amgylchiadau personol ar adeg y drosedd ond heb gynnig digon o fanylion i esbonio pam y byddai hynny wedi ei arwain i droseddu. Roedd hefyd yn honni iddo gael cyngor meddygol tua'r adeg y bu iddo gael ei gyfweld gan yr heddlu, ond ni chyflwynwyd unrhyw dystiolaeth feddygol i'r Tribiwnlys ei ystyried yn egluro pam fod hynny'n angenrheidiol.

10.1.2 Mae'r Tribiwnlys Achos wedi ystyried Canllaw ar Gosbau cyfredol PDC.

Atgoffodd ei hun o gynnwys paragraff 44 a 47 yn arbennig:

“Budd y cyhoedd

44. Prif ddiben y drefn gosbau yw cynnal safonau ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus a chadw hyder mewn democratiaeth leol. Dylai tribiwnlysoedd adolygu’r gosb a ddewiswyd ganddynt drwy ei chymharu â phenderfyniadau blaenorol Panel Dyfarnu Cymru ac ystyried gwerth y gosb a ddewiswyd o ran effaith ataliol ar gynghorwyr yn gyffredinol a’i heffaith o ran hygyrdd ymhlith y cyhoedd yn ehangach. Os yw’r ffeithiau a arweiniodd at dorri’r cod yn golygu bod yr aelod yn gwbl anaddas ar gyfer swydd gyhoeddus, yna mae’n debyg mai anghymhwys, yn hytrach nag atal dros dro, fydd y gosb fwyaf priodol.”

Ac hefyd:

“Cyn aelodau

47. Mewn amgylchiadau lle byddai’r tribiwnlys fel arfer yn rhoi cosb ond nad yw’r Ymatebydd yn aelod mwyach, gallai anghymhwysiad byr fod yn briodol (dim ond mewn tribiwnlysoedd achos y gall hyn ddigwydd). Bydd hyn yn sicrhau nad yw’r Ymatebydd yn gallu dychwelyd i swydd gyhoeddus, er enghraifft drwy gael ei gyfethol, cyn diwedd y cyfnod o atal dros dro a fyddai wedi cael ei ddefnyddio pe na bai wedi ymddiswyddo neu heb gael ei ailethol.”

10.1.3 Hysbysodd Cofrestrydd y Tribiwnlys i’r Swyddog Monitro gadarnhau na fu cwyn flaenorol yn erbyn yr Atebydd yn ystod ei gyfnod fel aelod.

10.1.4 Man cychwyn y Tribiwnlys wrth ystyried y gosb berthnasol ydi difrifoldeb y toriad. Mae paragraff 35 o’r canllaw yn dweud:

“35. Bydd y tribiwnlys yn asesu difrifoldeb gan gyfeirio’n benodol at:

- natur a graddau’r tor-amod, a nifer yr achosion o dorri’r Côt;*
- beusrwydd yr aelod, ei fwriadau wrth dorri’r Côt, ac unrhyw achosion blaenorol o dorri’r Côt;*
- gwir ganlyniadau a chanlyniadau posibl y tor-amod – i unrhyw unigolyn/unigolion, y cyhoedd yn ehangach a/neu’r cyngor yn ei gyfanrwydd;*
- i ba raddau y mae gweithredoedd yr aelod wedi dwyn anfri ar ei swydd neu’r awdurdod perthnasol, neu faint o botensial sydd yna iddynt wneud hynny.*

36. *Dyma enghreifftiau o'r ffordd y gallai tribiwnlysoedd gymharu difrifoldeb:*

• *mae tor-amod sy'n cynnwys twyll bwriadol er mwyn cael budd personol neu er mwyn gwahaniaethu yn debygol o gael ei ystyried yn fwy difrifol na thor amod sy'n cynnwys defnydd diotal o gyfeiriad ebost cyngor ar broffil personol yn y cyfryngau cymdeithasol;...*"

10.1.5 Yr oedd y Tribiwnlys Achos o'r farn fod hwn yn ymddygiad difrifol – yn droseddu bwriadol, yn ymgais i dwyllo'n anonest er mwyn cael budd personol. Nid oedd hwn yn achos felly lle byddai peidio gweithredu'n addas.

10.1.6 Gan fod yr Atebydd wedi ymddiswyddo'n y pen draw, o'i swydd fel aelod o'r Cyngor Perthnasol, dim ond cyfnod o anghymhwyso fyddai'n addas. Gall Tribiwnlys Achos anghymhwyso'r aelod rhag bod yn aelod neu ddod yn aelod yn y dyfodol, o'r awdurdod dan sylw, neu unrhyw awdurdod perthnasol arall y mae'r côd ymddygiad yn berthnasol iddo am uchafswm o bum mlynedd. Hon yw'r gosb fwyaf difrifol sydd ar gael i dribiwnlys. Mae'r canllaw'n egluro fod anghymhwyso'n debygol o fod yn briodol os yw'r tor amod mor ddifrifol fel bod ymateb disgyblaethol sylweddol yn briodol er mwyn sicrhau nad yw'r un peth yn digwydd eto, dangos yn glir bod ymddygiad o'r fath mewn swydd gyhoeddus yn annerbyniol, pwysleisio pwysigrwydd y côd a chadw hyder y cyhoedd mewn democratiaeth leol.

10.1.7 Ystyriodd y Tribiwnlys Achos y ffactorau lliniarol a gwaethybol canlynol wrth ystyried hyd y gosb:

Amgylchiadau lliniarol

10.1.7.1 Dim ond un digwyddiad ac un drosedd oedd i'w hystyried.

10.1.7.2 Roedd yr Atebydd yn Aelod gweddol newydd o'r Cyngor Perthnasol – wedi'i ethol flwyddyn cyn y drosedd.

10.1.7.3 Ni chafwyd unrhyw gwynion am yr aelod na phenderfyniadau Pwyllgor Safonau Cyngor Gwynedd yn ei erbyn.

10.1.7.4 Bu i'r Atebydd gydweithredu'n llawn â'r Heddlu, cyfaddef i'r drosedd a derbyn Rhybudd Amodol.

10.1.7.5 Bu i'r Atebydd gydweithredu gyda OGCC.

10.1.7.6 Ymddiswyddodd yr Atebydd o'i swydd oherwydd y drosedd.

10.1.7.7 Ysgrifennodd yr Atebydd at y Cyngor oedd yn ei gyflogi'n ymddiheuro am y drosedd.

Amgylchiadau gwaethybol

10.1.7.8 Roedd yr Atebydd wedi ymddwyn yn fwriadol mewn ymgais i gael budd personol o'r drosedd.

10.1.7.9 Roedd wedi camddefnyddio'i swydd fel Swyddog mewn awdurdod cyhoeddus i ddod a budd personol a thwylo'i gyflogwr a Chyngor Tref Biwmares.

10.1.7.10 Roedd wedi cynllunio'r drosedd ymlaen llaw trwy dynnu tudalen o ganol y llyfr anfonebau a thynnu'r tudalennau carbon allan i guddio'r golled.

10.1.7.11 Roedd wedi erlid y cwmni i dalu'r ddyled bythefnos ar ôl anfon yr anfoneb wreiddiol.

10.1.7.12 Roedd wedi dileu ebyst o'i gyfrif i geisio cuddio'r drosedd a dweud mewn cyfweliad y dylai fod wedi taflu'r cyfrifiadur i'r Fenai.

10.1.7.13 Ni ystyriodd gyfeirio ei hun i OGCC a pharhaodd yn aelod o'r Cyngor Perthnasol hyd fis Medi 2025, gan fwriadu parhau i ddilyn gyrfa wleidyddol iddo'i hun. Er iddo hysbysu arweinydd y grŵp, bu'n araf i hysbysu'r Swyddog Monitro o'r Rhybudd Amodol.

10.1.7.14 Roedd yr Atebydd wedi bod yn gweithio fel swyddog mewn awdurdod cyhoeddus ers 12 mlynedd ac wedi bod yn gynghorydd lleol ers 2018. Roedd wedi mynychu hyfforddiant ar y Côt Ymddygiad yn ddiweddar ac felly'n gybyddus â'r safonau disgwylidig.

10.1.8 Wedi ystyried yr amgylchiadau a'r dystiolaeth a gyflwynwyd, yr oedd y Tribiwnlys Achos yn casglu mai ychydig iawn o fewnwelediad oedd gan yr Atebydd i ddifrifoldeb y drosedd a'r sefyllfa yng nghyd-destun Egwyddorion Nolan a'i ddyletswydd dan y Côt Ymddygiad. Roedd ei ymddygiad yn groes i'r egwyddorion ynglŷn ag anhunanoldeb, gonestrwydd, uniondeb a phriodoldeb, dyletswydd i gynnal y gyfraith, stiwardiaeth, bod yn agored, atebolrwydd ac arweinyddiaeth. Mae rhain yn egwyddorion creiddiol i fywyd cyhoeddus, ond prif bryder yr Atebydd oedd effaith yr achos ar ei enw da a'i flaenoriaeth oedd sicrhau fod y wybodaeth ynglŷn â'i ymddygiad yn aros yn gyfrinachol. Er iddo ymddiheuro i Gyngor Sir Ynys Môn am ei ymddygiad, gwnaeth hynny ar gyngor yr heddlu ac i gydymffurfio ag amod y Rhybudd Amodol.

10.1.9 Penderfynodd y Tribiwnlys Achos fod hwn yn achos difrifol ac y dylai cyfnod o anghymhwysu fod yn ddigon hir iddo gael amser i adlewyrchu ar ei ymddygiad a chael cyfle i ystyried o ddifrif ei addasrwydd i ymgeisio am swydd cyhoeddus. Mae'n hanfodol cynnal safonau mewn bywyd cyhoeddus, ac felly penderfynwyd fod tair blynedd o anghymhwysu'n adlewyrchu difrifoldeb y drosedd a diffyg mewnwelediad yr Atebydd i ddifrifoldeb y tor-amod yr oedd yn euog ohono.

10.1.10 Penderfynodd y Tribiwnlys Achos yn unfryd fod cyfnod o dair blynedd o anghymhwysu'r Atebydd rhag bod neu ddod yn aelod o'r Awdurdod Perthnasol, neu unrhyw awdurdod perthnasol yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 2000.

10.1.11 Hysbysir Cyngor Sir Gwynedd a'i Bwyllgor Safonau yn unol â hynny.

10.1.12 Mae gan yr Atebydd hawl i wneud cais i'r Uchel Lys am ganiatâd i apelio'n erbyn y dyfarniad hwn. Cyngorir unrhyw un sy'n bwriadu gwneud cais am ganiatâd i geisio cyngor annibynnol ar unwaith.

Arwyddwyd:Barnwr Meleri Tudur.....

Dyddiad: 10^{fed} Chwefror 2026

Cadeirydd y Tribiwnlys Achos: Barnwr Meleri Tudur

Aelod y Tribiwnlys Achos: Dr Glenda Jones

Aelod y Tribiwnlys Achos: Mrs Siân McRobie